

QENDRIM PUBLIK

Ministria e Brendshme të bëjë transparencë të plotë, në mënyrë periodike, mbi tërë procesin e hartimit dhe saktësimin të listës së zgjedhëse

Ministri i Brendshëm më datë 10 shtator 2020 nxorri udhëzimin “Për procedurat e hartimit të listave të zgjedhësve për zgjedhjet për Kuvendin e Shqipërisë”, konform detyrimit të parashikuar nga Kodi Zgjedhor.

Procesi i hartimit dhe i saktësimin të listave të zgjedhësve është procesi i parë që nisi me futjen e vendit në rregjimin zgjedhor dhe përbën procesin më të rëndësishëm, i cili afekton drejtëpërsëdrejti të drejtat dhe liritë e qytetarëve për të votuar.

Njëkohësisht ky proces ka rëndësi madhore në rastin e këtyre zgjedhjeve parlamentare pasi ndikon, në rradhë të parë, në përcaktimin e numrit të mandateve për deputetë që do të nxjerrë çdo zonë zgjedhore, si dhe në shmangien e lëvizjeve të qëllimta për të ndikuar rezultatet e zgjedhjeve në këto zona. Fenomene negative këto të aplikuara më parë në përvojën problematike të proceseve zgjedhore në vend.

Situata në tërësi në vend dhe konteksti politik shtrojnë me urgjencë përballë të gjithë institucioneve shtetërore që i ngarkon ligji, në rradhë të parë, por edhe ndaj të gjithë aktorëve politikë dhe aktorëve të tjerë të shoqërisë civile, medias dhe vetë qytetarëve, domosdoshmërinë për të patur në vëmendje, ushtruar kontroll dhe presion institucional e qytetar që ky proces të udhëhiqet nga zbatimi katërcipërisht i ligjit dhe nga një transparencë e plotë.

Koalicioni për Reforma, Integrim dhe Institucione të Konsoliduara (KRIIK) ka ndjekur me shumë shqetësim ditët e fundit denoncimet e qytetarëve të transmetuara nga Emisioni Investigativ “Boom”¹ i Radiotelevizionit “Ora News”, denoncimet e bëra publike edhe në media të tjera dhe veçanërisht prononcimet në media të Ministrit të Brendshëm z. Sandër Lleshaj², të Drejtorit të Përgjithshëm të Gjendjes Civile z. Bledar Doracaj³ dhe zyrtarëve të tjerë, si dhe njoftimet përkatëse në faqen zyrtare të internetit të Ministrisë së Brendshme⁴.

¹ [“BOOM” zbulon skandalin me listat e votuesve](#): Qeveria po zhvendos votuesit e opozitës nga QV pa dijeninë e tyre – 28 shtator 2020.

[“BOOM” – Thellohet skandali i zhvendosjeve](#), Njësia 4 në Tiranë ‘ndan’ çiftin, burri shkon në Korçë dhe gruaja te Njësia 7 – 29 shtator 2020.

[“BOOM” sjell të tjera dëshmi](#): Familja me banim në Tiranë zhvendoset në Dibër- 01 tetor 2020.

² Intervistë e Ministrit të Brendshëm z. Sandër Lleshaj për emisionin “RealStory” në RTV “News24”. [RealStory/ E "kërcënuan" me padi, Lleshaj sfidon PD-në: Qesharake! Le të shkojnë në Prokurori...](#)

³ [Gabimi me adresat, Doracaj: S'ka ndryshim vendbanimesh, s'do ketë probleme për zgjedhjet](#). Intervistë e z. Bledar Doracaj për emisionin “Ilva Now” në TV EuroNews Albania, datë 29.09.2020.

[Akuzat e PD për manipulimin e listave të zgjedhësve, Bledar Doracaj: Të qëllimshme dhe të pabaza](#). Intervistë e z. Bledar Doracaj në Report TV.

⁴ [Deklarata/Ministri Lleshaj](#): Në Shqipëri po zbatohet projekti për sistemin funksional të adresave, nuk ka asnjë lloj ndryshimi të qendrave të votimit për qytetarët, datë 29.09.2020.

[Reagim i ministrit të Brendshëm Sandër Lleshaj](#), pas deklaratave të opozitës “Asnjë ndryshim nuk po ndodh, nuk do të ndodhë dhe nuk mund të ndodhë me qendrat e votimit – Të gjithë kanë nevojë të kenë një adresë”, datë 30.09.2020.

Address:

Rr. "Ymer Kurti",
Nd.4, H.2, Ap.3,
Nj.Adm.5,
Tirana

Mailing address:

P.O.Box. 2396
Tirana, 1001,
Albania

Shqetësimet e qytetarëve të denoncuar në media evidentojnë se ndërsa ata kanë shkuar pranë zyrave të gjendjes civile të tyre, iu është deklaruar nga nëpunësi përkatës se gjendja e tyre civile tashmë është transferuar në një tjetër gjendje civile, si pasojë e ndërrimit të adresës së vendbanimit të tyre. Sipas deklarimeve të qytetarëve, **ata nuk kanë bërë asnjë deklaram pranë zyrave të gjendjes civile për ndryshimin e vendbanimit të tyre.**

Nga ndjekja në tërësi e situatës dhe shqyrtimit të rrethanave, KRIIK vëren se, lidhur me këtë problematikë të konstatuar nga media, **nga ana e Ministrisë së Brendshme ka një mungesë serioze transparence dhe njëkohësisht evidentohet një qendrim aspak i përshtatshëm dhe korrekt i të dy zyrtarëve të lartë të shtetit.**

Për më tepër, aludimet se kjo është një çështje e stisur nga partitë opozitare dhe media jo profesionale, **në rradhë të parë, përbëjnë deklaratat të drejtëpërdrejta intimidimi ndaj medias** duke cënuar lirinë e investigimit dhe të pasqyrimit të problematikave të qytetarëve në raport me institucionet shtetërore.

Nga ana tjetër, vlerësohet se **sqarimet e dhëna dhe deklaratat e bëra nuk rezultojnë të përbëjnë një qendrim institucional të plotë dhe korrekt** mbi shkakun e ndodhjes së problematikës dhe rrugëzgjdhjen e duhur institucionale të çështjes.

Në thelb, në një mungesë totale transparence, **shpjegimet zyrtare të servitura ngrenë akoma edhe më shumë dyshime mbi atë se çfarë ka ndodhur realisht** me ngatërresat e adresave të vendbanimit të shtetasve, mënyrën si ato janë mbledhur, si është bërë përcaktimi i adresës si vendbanim i qytetarëve dhe se si është bërë migrimi i të dhënave nga Regjistri Kombëtar i Adresave⁵ në Regjistrin Kombëtar të Gjendjes Civile (RKGJC)⁶.

Nga deklaratat e një zyrtari⁷ të Drejtorisë së Përgjithshme të Gjendjes Civile (DPGJC), konstatohet se procesi i identifikimit dhe popullimit të adresës për çdo shtetas, i nisur

[Ministri Lleshaj sqaron në “Real Story”](#), çështjen e pajisjes së shtetasve me adresa vendbanimi dhe hedh poshtë zhurmën për lista zgjedhore, datë 01.10.2020.

⁵ [Ligji Nr. 9270, datë 29.07.2004 “Për sistemin e adresave”](#), Neni 1/1 “Në kuptim të këtij ligji: 3. “Regjistri vendor i adresave” është dokumenti shtetëror ku hidhen, ruhen dhe pasqyrohen, në mënyrë të vazhdueshme, elementet përbërëse të adresës së ndërtesave, apartamenteve dhe të truallit të lirë për secilën njësi të vetëqeverisjes vendore në territorin e Republikës së Shqipërisë. 4. “Regjistri Kombëtar i Adresave” është dokumenti unik shtetëror, që krijohet nga tërësia e të dhënave të regjistrave vendorë të adresave.”;

Neni 4/1 “1. Çdo njësi e qeverisjes vendore krijon, përditëson dhe administron të dhënat në regjistrin vendor të adresave. 2. Drejtoria e Përgjithshme e Gjendjes Civile krijon dhe administron Regjistrin Kombëtar të Adresave.”

⁶ [Ligji Nr. 10129, datë 11.5.2009 “Për gjendjen civile”](#), Neni 2 “Përkufizime”, “Në këtë ligj termat e mëposhtëm kanë këto kuptime: 1. “Gjendja civile” është tërësia e të dhënave personale të shtetasve shqiptarë, shtetasve të huaj, si dhe të personave pa shtetësi, që janë me banim të përkohshëm apo të përhershëm në Republikën e Shqipërisë, të cilat regjistrohen dhe mbahen në Regjistrin Kombëtar dhe që vërtetojnë lindjen, ekzistencën, individualitetin, lidhjet ose marrëdhëniet ndërmjet tyre. 2. “Regjistri Kombëtar” i vitit 2010 (në vijim Regjistri Kombëtar) është dokumenti shtetëror unik, ku pasqyrohen përbërësit e gjendjes civile të çdo shtetasi shqiptar, shtetasi të huaj dhe çdo personi pa shtetësi, me banim të përkohshëm/të përhershëm në Republikën e Shqipërisë.”

⁷ “... Në vitin 2016 kur nisi procesi i popullimit, ku filluan të mblidheshin deklaratat e shtetasve të vendbanimit, shtetasit deklarorin secili vendndodhjen e tyre se ku ndodheshin dhe shtëpinë që ata zotëronin. Ky proces është akoma në vazhdim dhe një prej hallkave të procesit është migrimi i këtyre deklaratave në Regjistrin Kombëtar të Gjendjes Civile. ...

Ky proces nuk të bëjë fare me numrin ose le të themi me kodin zgjedhor të çdo shtetasi. Ato attribute janë të paprekuara. ...

Address:

Rr. "Ymer Kurti",
Nd.4, H.2, Ap.3,
Nj.Adm.5,
Tirana

Mailing address:

P.O.Box. 2396
Tirana, 1001,
Albania

fillimisht në 29 shtator 2016 si bashkëpunim me Operatorin e Shpërndarjes së Energjisë Elektrike⁸ (OSHEE sh.a.), vazhdon ende sot dhe se një prej hallkave të procesit është migrimi i deklaratave të shtetasve për vendbanimin e tyre në Regjistrin Kombëtar të Gjendjes Civile.

Gjithashtu, sipas tij, ky proces nuk ka të bëjë fare me “numrin zgjedhor” të çdo shtetasi, pasi atotribute janë të paprekuara.

Në ndryshim me deklarinimin e fundit të zyrtarit të DPGJC-së, shqetësimi i deritanishëm i qytetarëve për ndryshimin e paautorizuar, sipas tyre, të adresës së vendbanimit⁹ të tyre, **merr një gravitet më të rëndë pas hyrjes së vendit në regjim zgjedhor.**

Sipas parashikimeve të Kodit Zgjedhor, jo më vonë se data 21 shtator 2020, zyrat e gjendjes civile duhet të kenë nxjerrë në format elektronik ekstraktin me përbërësit zgjedhorë të të gjithë shtetasve me të drejtë vote në datën e zgjedhjeve (25.04.2021), me përjashtim të shtetasve që kanë mbushur 100 vjeç deri në këtë datë¹⁰.

Brenda datës 6 Tetor 2020 është parashikuar të publikohet ekstrakti i parë i përbërësve zgjedhorë të të gjithë shtetasve që kanë vendbanimin në zonat e qendrave të votimit nën juridiksionin e çdo zyre të gjendjes civile, listë kjo e cila nxirret nga Regjistri Kombëtar i Gjendjes Civile.

Procesi i migrimit të të dhënave është në vijim dhe vazhdon sepse mënyra se si është ngritur infrastruktura dhe se si bëhet bashkëveprimi është që: ne kemi Regjistrin Kombëtar të Adresave ku zyrat e urbanistikës përditësojnë rrugët, numrin e ndërtesave, përditësojnë edhe kufijtë, në fakt me atë merremi edhe ne personalisht, me përcaktimin e kufijve sa më të saktë të bashkive, të njësive administrative. Ky përditësim i rregullt pasqyrohet pastaj dhe në adresën e çdo shtetasi. Kështu që shtetasit, siç e kanë vënë re dhe siç kemi edhe ca deklarata, në certifikatën e tyre personale që gjenerohet në e-albania kanë vendbanimin e saktë me të gjithë elementët e duhur dhe në çdo referencë, çdo komunikim zyrtar me letër mund të shkojë në adresën e tyre. ...”

Deklarim i z. Vangjush Stavro, Shef i Sistemeve Informativë në DPGJC në [Emisionin “Top Talk”](#) pranë RTV “Top Channel”, datë 02.10.2020, minuta 01:49 – 3:39.

⁸ Artikulli [“Regjistrimi i adresave, projekt i pafinalizuar”](#), publikim i organizatës “Faktoje”, me mision verifikimin e fakteve përmes një metodologjie të standartizuar profesionale, të vërtetësisë së premtimeve, deklaratave dhe veprimeve të zyrtarëve publikë.

⁹ [Ligji Nr. 7850, datë 29.7.1994 “Për Kodin Civil të Republikës së Shqipërisë”](#), Kreu I “Personat fizikë”, gërma “Ç. Banimi dhe qëndrimi”, Neni 12 “Banimi është vendi ku personi, për shkak të punës apo të shërbimit të përhershëm, të ndodhjes së pasurisë apo të realizimit të interesave të veta, qëndron zakonisht ose të shumtën e kohës. Çdo person madhor ka të drejtë të caktojë lirisht vendbanimin e tij. Personi nuk mund të ketë njëkohësisht me shumë se një vendbanim. ...”

[Ligji Nr. 10129, datë 11.5.2009 “Për gjendjen civile”](#), Neni 14 “Deklarimi i vendbanimit”, pika “1. Shtetasit kanë të drejtë të kenë një apo më shumë banesa për përdorim vetjak apo familjar në territorin e Republikës së Shqipërisë ose jashtë vendit. Shtetasit kanë detyrimin që të deklarojnë adresën e çdo banese për përdorim, sipas kësaj pike. 2. Shtetasit kanë të drejtë të zgjedhin lirisht në cilën banesë të jetojnë zakonisht ose të shumtën e kohës. Banesën, në të cilën shtetasi jeton zakonisht për më shumë se tre muaj pa ndërprerje ose më shumë se gjashtë muaj në një vit kalendarik, ka detyrimin ta deklarojë si vendbanimin e tij”.

Neni 15 “Regjistrimi dhe ndryshimi i vendbanimit”, pika “1. Regjistrimi fillestar i vendbanimit/adresës së banesës, sipas nenit 14 të këtij ligji, si dhe ndryshimi i vendbanimit/adresës së banesës, si rregull, bëhet në zyrën e gjendjes civile bashki/komunë që ka në juridiksion territorial vendbanimin apo banesën e deklaruar. 2. Nëse një shtetas ka më shumë se një banesë për përdorim, sipas pikës 1 të nenit 14 të këtij ligji, ai duhet të deklarojë banesën, në të cilën ka vendbanimin e tij. Shtetasit nuk mund të deklarojnë njëherazi më shumë se një vendbanim. 3. Në rast ndryshimi të vendbanimit, apo kur një banesë nuk përdoret më për përdorim vetjak apo të familjes, ky ndryshim deklarohet në zyrën e gjendjes civile. Regjistrimi fillestar i vendbanimit apo ndryshimi i tij bëhet jo më vonë se 30 ditë nga ardhja në këtë vendbanim. ...”

¹⁰ [Kodi Zgjedhor i Republikës së Shqipërisë](#), Neni 51 “Publikimi i ekstraktit të përbërësve zgjedhorë”, pika 1.

Address:

Rr. “Ymer Kurti”,
Nd.4, H.2, Ap.3,
Nj.Adm.5,
Tirana

Mailing address:

P.O.Box. 2396
Tirana, 1001,
Albania

Lista e zgjedhësve është parashikuar të përmbajë emërtimin e zonës zgjedhore “njësinë e qeverisjes vendore, njësinë administrative”, llojin dhe datën e zgjedhjeve, numrin e qendrës së votimit dhe përbërësit zgjedhorë të zgjedhësve¹¹.

Lista e zgjedhësve hartohet për çdo zonë qendre votimi dhe përmban të gjithë zgjedhësit që kanë vendbanimin e regjistruar në RKGJC në atë zonë qendre votimi. **Përfshirja e zgjedhësit në listë bëhet mbi bazën e kodit të vendbanimit**¹², i cili është 1 ndër 9 përbërësit zgjedhorë që parashikon Kodi Zgjedhor¹³.

“Kodi i vendbanimit” apo “numri zgjedhor”, term i përdorur në listën online të zgjedhësve¹⁴, është një kod shumëshifror i cili ndërtohet duke patur për bazë kodin e banesës. Ky i fundit është një kod trashifror që **përcaktohet sipas adresës së vendbanimit të deklaruar prej zgjedhësit**.

Kodit të banesës¹⁵ i vendoset përpara numri i qendrës së votimit në territorin e së cilës ndodhet banesa e zgjedhësit, dhe më pas i vendoset përpara edhe numri i zyrës së gjendjes civile, duke përfutur kështu “kodin e vendbanimit” apo “numrin zgjedhor”.

Rrjedhimisht, **ndryshimi i vendbanimit në Regjistrin Kombëtar të Gjendjes Civile është i lidhur drejtëpërdrejtë me numrin zgjedhor, pra me listën e zgjedhësve**.

Gjithë sa më sipër, në opinionin e KRIIK, çënon rëndë besimin e qytetarëve ndaj institucioneve shtetërore përgjegjëse për përgatitjen e listës së zgjedhësve që në nisje të këtij procesi.

KRIIK, i bën thirrje Ministrit të Brendshëm si autoriteti përgjegjës i ngarkuar nga ligji që të bëjë dhe sigurojë në vazhdimësi transparencë.

Kjo transparencë duhet të jetë tërësore, e detajuar në hapat e ndërmarrë dhe mekanizmat e përdorur, të shoqëruara këto me bazën ligjore të mbështetur, me një gjuhë mundësisht të kuptueshme për publikun e gjerë. Dokumentet ligjorë të publikohen në mënyrë koherente me procesin e saktësimit të listave, në faqet zyrtare të internetit të institucioneve përgjegjëse të ngarkuara nga ligji.

Madje, në gjykimin e KRIIK, është e domosdoshme që **Ministri i Brendshëm së bashku me institucionet e tjera përgjegjëse të bëjnë, gjithashtu, transparencën e plotë që refuzuan ta bëjnë**¹⁶ përgjatë afro 7 muajve të kohëzgjatjes së procesit të hartimit

¹¹ Po aty, Neni 48 “Përmbajtja dhe formati i listës së zgjedhësve”, pika 1.

¹² Po aty, Neni 46 “Lista e zgjedhësve”, pika 1.

¹³ Po aty, Neni 45 “Përbërësit zgjedhorë”, pika 1.

¹⁴ Shih në formatin video përbërësit zgjedhorë që figurojnë në aplikacionin online të listës së zgjedhësve. [Video-spoti “Verifiko emrin në listën zgjedhore!”](#), i publikuar nga Ministria e Brendshme për zgjedhjet lokale 2019, sekonda 37.

¹⁵ Shih në formatin video pamje të mënyrës se si ndërtohet Kodi i Vendbanimit (Numri Zgjedhor) apo adresa zgjedhore siç citohet në regjistrimin video të intervistës së Ministrit të Brendshëm z. S. Lleshaj për emisionin “RealStory” në RTV “News24”. [RealStory/ E “kërcënuan” me padi, Lleshaj sfidon PD-në: Qesharake! Le të shkojnë në Prokurori...](#), minuta 9, sekonda 11.

¹⁶ Ministria e Brendshme dhe Drejtoria e Përgjithshme e Gjendjes Civile (DPGJC), ndryshe nga proceset zgjedhore të mëparshme, përgjatë procesit përgatitor të listave për zgjedhjet e 30.06.2019, nuk publikoi asnjë të dhënë zyrtarisht mbi ecurinë e procesit, përveç njoftimit, të bërë më datë 25 maj 2019 në faqen e internetit të Ministrisë, mbi publikimin e listës finale të zgjedhësve.

Gjithashtu, Ministria e Brendshme dhe DPGJC-ja nuk ktheu asnjë përgjigje ndaj dy shkresave zyrtare të dërguara nga KRIIK, ku kërkohet informacion në lidhje me ecurinë e procesit të korigjimit dhe publikimit të listave të zgjedhësve, duke shkelur Ligjin për të Drejtën e Informimit, por edhe [Vendimin e Këshillit të](#)

Address:

Rr. "Ymer Kurti",
Nd.4, H.2, Ap.3,
Nj.Adm.5,
Tirana

Mailing address:

P.O.Box. 2396
Tirana, 1001,
Albania

dhe saktësimin të listave të zgjedhësve për zgjedhjet lokale 2019, përgjatë të cilave u bë saktësimi i adresave të vendbanimit për rreth 283,338 zgjedhës, të cilët deri në atë kohë figuronin me adresë të panjohur¹⁷.

Saktësimi i adresës së këtyre zgjedhësve, sot ka peshë direkte së pari në caktimin e numrit të mandateve për çdo zonë zgjedhore, vendimmarrje e cila pritet të merret nga Komisioni Rregullator i KQZ-së së re.

Veçanërisht mbetet me shumë interes **të bëhet transparencë mbi mekanizmin dhe metodologjinë e përdorur**, me anë të së cilës u bë e mundur gjetja dhe saktësimi i adresave të banimit për 229,700 shtetasve në vetëm 59 ditë, pra nga data 04.12.2018 – 01.02.2019, ndërkohë që procesi i njoftimit me shkrim të zgjedhësve nuk kishte filluar ende nga Bashkitë, madje as fondi i nevojshëm financiar nuk iu ishte lëvruar këtyre të fundit për këtë qëllim.

KRIIK ishte organizata e vetme që ndoqi në mënyrë integrale tërë ecurinë institucionale para, gjatë dhe pas procesit të 30.06.2019, duke monitoruar tërë periudhën prej nëntorit 2018 deri në Shkurt 2020, ku një vëmendje të veçantë i kushtoi procesit të përgatitjes së listave të zgjedhësve, sjelljes së Ministrisë së Brendshme, Bashkive, monitorimit të procesit prej dy auditëve të caktuar prej KQZ-së, si dhe sjelljes së Komisionit Qendror të Zgjedhjeve si mbikqyrëse e të gjithë procesit¹⁸.

Me synim informimin dhe bërjen transparencë mbi ecurinë e tërë procesit, por edhe për sensibilizimin e aktorëve institucionalë, shtetërorë ose jo, **për të nxitur reagimin e tyre mbi gjetjet dhe shkeljet ligjore të vërejtura**, Raporti i Monitorimit iu dërgua të gjithë aktorëve dhe institucioneve me rol në proces, përfshi këtu edhe Ministrinë e Brendshme dhe DPGJC, veçanërisht lidhur me problematikat e vërejtura dhe pikëpyetjet e ngritura mbi procesin e hartimit të listës së zgjedhësve.

Një vend të veçantë në Raport gjen pasqyrimi i gjetjeve të dy auditëve teknikienë të caktuar nga KQZ-ja, **raportimi i njërit prej të cilëve përmban gjetje serioze dhe shumë shqetësuese**, pasi sipas tij administrimi dhe përpunimi i bazës së të dhënave të RKGJC është jo në përputhje me kërkesat teknike dhe administrative të legjislacionin në fuqi¹⁹.

[Ministratve nr. 238](#), datë 10.05.2019, që forconte detyrimin e institucioneve shtetërore për t'iu dhënë informacion organizatave të akredituara si Vëzhguese të procesit zgjedhor, sikundër ishte edhe KRIIK.

¹⁷ Zgjedhës me adresë banimi të papërcaktuar ose me kod banimi 000, 888, apo 999.

¹⁸ Shih Kapitullin "VIII. Listat e Zgjedhëve" fq. 83-91; Seksionin "VI.2. Ministria e Brendshme" fq. 64-64; si dhe Seksionin "VI.4. Bashkitë" fq. 66-67; tek [Raporti i Monitorimit "Sjellja ligjore dhe institucionale e institucioneve dhe aktorëve të përfshirë në procesin zgjedhor të 30 qershorit 2019"](#), publikuar nga KRIIK në Qershor 2020.

¹⁹ [Raporti i audituesit Zamir Hoxha "Mbi verifikimin e veprimeve në bazën e të dhënave të Regjistrat Kombëtar të Gjendjes Civile"](#), fq. 15-16, "...Siç është dokumentuar administrimi dhe përpunimi i bazës së të dhënave të RKGJC është jo në përputhje me kërkesat teknike dhe administrative të legjislacionin në fuqi. Përveçse shkeljes të legjislacionit kjo ka pamundësuar një vlerësim të plotë të RKGJC si sistemi ku administrohen, përpunohen, mbahen të dhënat e shtetasve dhe nga ku gjëndërohet lista zgjedhore. Gjithashtu kjo ka sjellë limitime në analizat dhe vlerësimet e mundshme mbi ligjshmërinë e veprimeve të përdoruesve mbi elemente zgjedhorë duke cenuar besimin ndaj veprimeve të kryera gjatë proceset të hartimit të listave zgjedhore. Gjenerimin të ekstraktit zgjedhor, u provua që është një proces i cili kryhet nga një person i vetëm dhe totalisht jashtë sistemit të RKGJC, sistem i cili është i vetmi i njohur ligjërisht. Faza e vetme e cila përfshin RKGJC është procedura e backup, e cila siç është evidentuar dhe në raportet e mëparshme nuk është dokumentuar dhe testuar sipas legjislacionit në fuqi, dhe në vetvete nuk është një procedurë e cila lidhet direkt me procesin zgjedhor. Kryerja e të gjithë procesit të përpunimit dhe përgatitjes të ekstraktit zgjedhor në një ambient jashtë RKGJC krijon mungesë besimi dhe ka rezultuar me probleme të cilat çënojnë korrektësinë e listës së zgjedhësve dhe te cilat janë evidentuara në vazhdimësi gjatë procesit të auditimit."

Address:

Rr. "Ymer Kurti",
Nd.4, H.2, Ap.3,
Nj.Adm.5,
Tirana

Mailing address:

P.O.Box. 2396
Tirana, 1001,
Albania

Po sipas këtij auditi, **evidentohen disa raste kodesh të banesave të cilat janë absurde dhe të pamundura**, si p.sh. numër shumë i lartë zgjedhësish të regjistruar në një kod banese që duket se nuk ekziston në hartë (kodi i vendosur në një lulishte), etj.

Në përfundim të ekspertimit prej tij, auditi teknikien konkludon se “në përfundim të periudhës së auditimit duke vlerësuar parregullsitë e hasura dhe në pamundësi për të marrë informacionet e kërkuara nga ana ime në zbatim të dispozitave ligjore gjykoj se të gjitha ndërhyrjet e kryera për ndryshimin e elementëve zgjedhorë ku përfshihem rreth 10% e totalit të zgjedhësve dhe **gjenerimi i listave me procedura manuale ndërhyrje te personelit** çënojne rëndë besueshmërinë mbi listën e zgjedhësve, ...²⁰”.

Gjenerimi i listave me procedura manuale në procesin e 2019-ës, i pranuar edhe nga DPGJC në rastin e zgjedhësve mbi 100 vjeç, shënoi një hap pas në krahasim me proceset për zgjedhjet e 2017 dhe 2015.

Nga shqyrtimi i çështjes, KRIIK evidentoi asokohe se menaxhimi manual i të dhënave, pavarësisht arsyeve objektive që mund të parashtroheshin, nuk ishte një zgjidhje e momentit të fundit, por ishte e parashikuar të menaxhohej në mënyrë të tillë.

Kjo pasi **Udhëzimi i Ministrit të Brendshëm i vitit 2018, ishte i ndryshëm nga udhëzimet e hartuara për zgjedhjet e mëparshme** (të viteve 2016²¹ dhe 2014²²), të cilët parashikonin shprehimisht “**gjenerim automatik të listës nga sistemi i RKGJC-së**”.

²⁰ Po aty, fq. 17.

Po aty, fq. 11 - 13. “... Në analizat e bëra nga ana ime janë identifikuar një listë me kode banesash të cilat kanë më shumë se 300 banorë të cilat konsiderohen anomali. Nga këto raste, lista me më shumë se 500 banore për kod banese i është dërguar me email DPGJC duke i kërkuar sqarime mbi këto raste dhe objektet në fjalë. Në përgjigje të kërkesës time nga ana e tyre më është bërë me dije se do ngrihen grupe kontrolli për verifikimin e rasteve. Nëpërmjet email të dërguar me datë 30 Maj 2019 nga ana ime është kërkuar informacion mbi rezultatet e grupit të kontrollit. Në përgjigje të dërguar nga ana e DPGJC thuhet që: lidhur me këtë çështje, ju bëjmë me dije se kontrolli dhe monitorimi që po realizohet nga ana e DPGJC-së është në proces dhe akoma nuk është konkluduar mbi shqetësimin e paraqitur nga ana juaj.

Ndërkohë duke bërë verifikime të kodeve të banesave për disa raste në sistemin e hartave të KQZ rezultojnë që këto objekte nuk mund të kenë në asnjë mënyrë atë nr banorësh. Më konkretisht po sjell në vëmendje 3 nga raste si më poshtë: Në Korçë QV 3636 ka 1051 zgjedhës të regjistruar me numër banese 141 që i përket godinës së Fakultetit të shkencave të natyrës dhe humane dhe 495 zgjedhës të regjistruar me numër banese 529 që siç duket në hartë është lulishte. Në Durres QV 1470 ka 944 zgjedhës me numër banese 22 e cila shihet lehtësisht nga fotot ajrore që është godinë shumë e vogël dhe e ka të pamundur të strehojë 944 zgjedhës së bashku me familjet e tyre. Në Elbasan QV 2350 ka 408 zgjedhës me numër banese 27 e cila është një shkallë pjesë e një godine 6 katëshe ndërtuar para viteve 90 dhe dallohet lehtësisht dhe nga foto ajrore që është godinë që e ka të pamundur të strehojë 408 zgjedhës së bashku me familjet e tyre. Pra siç vihet re në të gjitha rastet kemi të bëjmë me raste flagrante pasaktësisht dhe manipulimi të të dhënave të zgjedhësve.

Fakti që është e pamundur të verifikohen hartat dhe kodet e banesave të zgjedhësve dhe gjithashtu nuk mund të verifikohet se si janë ndryshuar kodet e banesave për 350.843 zgjedhës gjatë periudhës së monitorimit duke pamundësuar verifikimin e ligjshmërisë të ndryshimeve në elementët zgjedhor të tyre. Ky numër është mjaft i lartë dhe përfaqëson 10% të listës së zgjedhësve. ...”

²¹ [Udhëzimi Nr. 671 datë 06.12.2016](#) “Për procedurat e hartimit të listave të zgjedhësve për zgjedhjet për Kuvendin”, pika 1 “Ekstraktet e përbërësve zgjedhorë dhe listat e zgjedhësve gjenerohen automatikisht nga RKGJC-ja, në afatet që parashikon ligji dhe janë të vlefshme në ndërfaqen grafike online të RKGJC-së. Procedura e gjenerimit të ekstrakteve dhe listës së zgjedhësve është funksionaliteti i sistemit të RKGJC-së, ku përgjegjësi i zyrës së gjendjes civile shkarkon nga RKGJC përbërësit zgjedhorë për zgjedhësit përkatës, si më poshtë: përzgjedh tek menuja në të majtë të faqes së RKGJC-së, opsionin “Procesi i regjistrimit”, “Raportime” dhe zgjedh listën. ...”

²² [Udhëzimi Nr. 364 datë 16.12.2014](#) “Për procedurat e hartimit të listave të zgjedhësve për zgjedhjet e organeve të qeverisjes vendore”, pika 1. “Ekstraktet e përbërësve zgjedhorë dhe listat e zgjedhësve gjenerohen automatikisht nga Regjistri Kombëtar i Gjendjes Civile, në afatet që parashikon ligji dhe janë të vlefshme për t’u shkarkuar on-line nga aplikacioni përkatës i Regjistrat Kombëtar të Gjendjes Civile. Procedura e gjenerimit të ekstrakteve dhe listës së zgjedhësve është funksionaliteti i sistemit, Regjistrat Kombëtar të Gjendjes Civile, ku përgjegjësi i zyrës së gjendjes civile shkarkon nga ky sistem përbërësit

Address:

Rr. "Ymer Kurti",
Nd.4, H.2, Ap.3,
Nj.Adm.5,
Tirana

Mailing address:

P.O.Box. 2396
Tirana, 1001,
Albania

Ndërkohë që Udhëzimi nr. 295/1 datë 06.11.2018 udhëzonte thjesht që të “gjenerohet ekstrakti elektronik i përbërësve zgjedhorë”²³ pa e përcaktuar mënyrën se si të bëhej ky gjenerim, duke lënë, kështu, hapësirë edhe për menaxhim apo gjenerim manual të tij.

Në situatën aktuale mbetet e paqartë dhe shqetësuese se pse Udhëzimi i Ministrit të Brendshëm²⁴ nr. 298 datë 10.09.2020 për përgatitjen e listës së zgjedhësve për procesin zgjedhor të 25 prillit 2021, është i hartuar në të njëjtën formë sikursë ai i 2018-ës të përmendur më sipër, **duke mos përcaktuar shprehimisht “gjenerimin automatik të listës nga sistemi i RKGJC-së”**.

Lidhur me gjithë këtë aspekt, konsiderohet më shumë rëndësi që Ministri i Brendshëm të bëjë me dije se DPGJC dhe institucioni që administrojnë Regjistrin Kombëtar **i ka në dispozicion kapacitetet e duhura** për përdorimin dhe menaxhimin në mënyrë automatike të procesit të gjenerimit të ekstrakteve dhe të listave zgjedhore dhe **se i tërë procesi është i garantuar në parametrat maksimalë të sigurisë së tij**.

Gjithashtu, pas shqyrtimit të përmbajtjes së këtij Udhëzimi që po orienton procesin e tanishëm të hartimit të listës së zgjedhësve, **KRIIK konstaton disa pasaktësi dhe mospërbushje të kërkesave të Kodit Zgjedhor**, të cilat vazhdojnë të mos merren parasysh në vazhdimësi prej institucionit të Ministrit të Brendshëm duke bërë joefikas mekanizmin dhe parashikimet e Kodit Zgjedhor.

Konkretisht, KRIIK i bën thirrje Ministrit të Brendshëm që të korrigjojë dhe përmirësojë Udhëzimin nr. 298 datë 10.09.2020, në mënyrë që ai të përmbushë detyrimet ligjore që rrjedhin prej Kodit Zgjedhor. Sillet në vëmendje se:

- a. Në pikën 3 të Udhëzimit parashikohet që numri minimal i zgjedhësve për një qendër votimi të jetë 200 zgjedhës. Ndërkohë me ndryshimet e Kodit Zgjedhor të datës 23.07.2020, ky minimum është ndryshuar nga 200 në 300 zgjedhës, sipas parashikimeve të bëra në nenin 46 “Lista e zgjedhësve” dhe nenin 62 “Caktimi i zonave dhe vendndodhjes së qendrave të votimit”²⁵.
- b. Në pikën 14 të Udhëzimit parashikohet njoftimi me shkrim i zgjedhësve, një proces mjaft i rëndësishëm për saktësimin e të dhënave të qytetarëve në listat e

zgjedhorë, për zgjedhësit sipas vendbanimit përkatës, si më poshtë: - përzgjedh në menunë në të majtë të faqes së RKGJC-së, opsionin “Procesi i regjistrimit”, “Raportime” dhe zgjedh listën. ...”.

²³ [Udhëzimi Nr. 295/1 datë 6.11.2018](#) “Për procedurat e hartimit të listave të zgjedhësve për zgjedhjet e organeve të qeverisjes vendore”, pika 1 “Brenda datës 20.11.2018, nga Regjistri Kombëtar i Gjendjes Civile (RKGJC) i vitit 2010, të gjenerohet ekstrakti elektronik i përbërësve zgjedhorë, në përbërje të të cilit janë të gjithë shtetasit me të drejtë vote, të cilët deri në datën 30.6.2019 kanë mbushur moshën 18 vjeç, të lindur deri në datën 30.6.2001. ...”.

²⁴ [Udhëzimi i Ministrit të Brendshëm nr. 298 datë 10.09.2020](#) “Për procedurat e hartimit të listave të zgjedhësve për zgjedhjet për Kuvendin e Shqipërisë”, pika 1 “1. Brenda datës 21.9.2020, nga Regjistri Kombëtar i Gjendjes Civile (RKGJC) i vitit 2010, të gjenerohet ekstrakti elektronik i përbërësve zgjedhorë, në përbërje të të cilit janë të gjithë shtetasit me të drejtë vote, të lindur që nga data 25.4.2003, të cilët deri në datën e zhvillimit të zgjedhjeve, më 25.4.2021, do të mbushin 18 vjeç.”

²⁵ Në përcaktimin gabim të numrit minimal duket se ka ndikuar referimi vetëm në pikën 2 të nenit 51 “Publikimi i ekstraktit të përbërësve zgjedhorë”, i cili përbën një gabim material dhe që tashmë është parashikuar të saktësohet me ndryshimet e reja të Kodit Zgjedhor të parashikuara për t’u miratuar në parlament më datën 5 tetor 2020.

Address:

Rr. "Ymer Kurti",
Nd.4, H.2, Ap.3,
Nj.Adm.5,
Tirana

Mailing address:

P.O.Box. 2396
Tirana, 1001,
Albania

zgjedhësve, i cili duhet të kryhet brenda 60 ditëve prej datës 06.10.2020 – 05.12.2020. Njoftimi përmban “qendrën e votimit, vendndodhjen dhe adresën e saj, si dhe numrin rendor të zgjedhësit në listën e zgjedhësve të qendrës së tij të votimit”.

- Lidhur me këtë proces modelet e njoftimit të miratuara, nuk përmbajnë hapësirë të përcaktuar për t’u firmosur nga qytetari që njoftohet në mënyrë që ai të konfirmojë (duke nënshkruar) marrjen e njoftimit me shkrim, sikundër kërkohet nga Kodi Zgjedhor²⁶;

- Lidhur me ecurinë e procesit, Udhëzimi nuk parashikon në përmbajtje të tij asnjë mekanizëm për llogaridhënie të Kryetarëve të Bashkive mbi procesin e njoftimit me shkrim²⁷ të zgjedhësve në bashkitë respektive, sikurse kërkohet në Kodin Zgjedhor;

- Udhëzimi nuk përmban asnjë orientim lidhur me mënyrën e menaxhimit të fondit²⁸ dhe kohën e lëvrimin të tij ndaj Bashkive për kryerjen e procesit të njoftimit me shkrim të zgjedhësve.

Prej zgjedhjeve të vitit 2017 fondi iu është lëvruar Bashkive, por procesi i njoftimit, në rastin më të mirë, nuk është zhvilluar siç duhet. Kjo edhe për faktin e lëvrimin të tij përgjithësisht në fund ose pas kalimit të periudhës 60 ditore të parashikuar për procesin e njoftimit.

Ministria e Brendshme duhet të lëvrojë sa më parë këtë fond në mënyrë që të bëjë funksional procesin e njoftimit me shkrim që prej fillimit të tij më datë 6 tetor 2020.

- Udhëzimi duhet të detajojë shprehimisht, gjenerimin në sistem të Modelit të njoftimit me shkrim të zgjedhësve nga DPGJC që më datë 6 tetor 2020, sipas parashikimit në Kodin Zgjedhor.

Në dy proceset e kaluara është evidentuar që vetë DPGJC nuk ka bërë gjenerimin në kohën e duhur në sistem të Modelit të njoftimit. Madje ka qenë DPGJC që ka orientuar Bashkitë dhe ZGJC për kryerjen e këtij procesi pas shpalljes së listës përfundimtare të zgjedhësve, në kundërshtim të plotë me detyrimet e Kodit Zgjedhor dhe vetë Udhëzimit të MB-së.

- c. Në pikën 2 të Udhëzimit, në zbatim të dispozitave të Ligjit të ashtuquajtur të dekriminalizimit²⁹ dhe Udhëzimit të Ministrit të Brendshëm Nr. 225, datë 11.05.2016, DPGJC në bashkëpunim me Drejtorinë e Përgjithshme të Burgjeve, duhet të evidentojnë dhe heqin nga lista e zgjedhësve shtetasit që nuk mund të ushtrojnë të drejtën e votës për shkak të kryerjes së veprave penale specifike të parashikuara. Në dy proceset e kaluara zgjedhore janë evidentuar vonesa dhe pasaktësi të cilat kanë ardhur si pasojë e mungesës së koordinimit ndërmjet institucioneve.

Gjykohet i nevojshëm rregullim më i detajuar për një koordinim sa më të mirë ndër-institucional dhe funksionalitet më të mirë të procesit.

²⁶ [Kodi Zgjedhor i Republikës së Shqipërisë](#), Neni 52 “Njoftimi me shkrim i zgjedhësve”, pika 4 “Personat e ngarkuar me njoftimin e zgjedhësve i dorëzojnë njoftimin zgjedhësit personalisht ose, në mungesë të zgjedhësit, një anëtar i madhor të familjes së tij, që gjendet në banesën e zgjedhësit, i cili firmos për marrjen e njoftimit. ...”.

²⁷ Po aty, pika 4 “... Kryetari i njësisë së qeverisjes vendore raporton për përmbushjen e këtij detyrimi, sipas udhëzimit të ministrit që mbulon shërbimin e gjendjes civile”.

²⁸ Po aty, Neni 52, pika 5 “Shpenzimet për njoftimin, sipas këtij neni, mbulohe nga ministria që mbulon shërbimin e gjendjes civile. Fondi përkatës u shpërndahet njësisë të qeverisjes vendore në raport me numrin e zgjedhësve që ka çdo njësi e qeverisjes vendore”.

²⁹ [Ligji nr. 138/2015](#) datë 17.12.2015 “Për garantimin e integritetit të personave që zgjidhen, emërohen ose ushtrojnë funksione publike”

Address:

Rr. "Ymer Kurti",
Nd.4, H.2, Ap.3,
Nj.Adm.5,
Tirana

Mailing address:

P.O.Box. 2396
Tirana, 1001,
Albania

d. Në pikën 13 të tij, Udhëzimi parashikon publikimin e ekstraktit të përbërësve zgjedhorë në ambientet e bashkive/njësive administrative në vende me hyrje të lirë të aksesueshme për publikun.

Ky process është shumë i rëndësishëm për t'iu dhënë mundësi qytetarëve që të mund të konsultojnë apo kontrollojnë listat në çdo kohë dhe pa asnjë kufizim.

Nisur nga problematikat e evidentuara në proceset e mëparshme, nevojitet të përcaktohet që këto ambiente të jenë të lira për t'u aksesuar nga publiku në çdo kohë.

Madje duhet të orientohen Bashkitë, sidomos ato në zonat urbane, që publikimin e listave t'a bëjnë në ambiente pranë tyre, dhe jo në ambientet e ndërtesave në të cilat është parashikuar të ngrihen qendrat e votimit.

Publikimi i përqendruar i listave në të njëjtin vend i jep mundësi qytetarëve që nuk e gjejnë emrin në një listë, që të mund t'i konsultojë më lehtë ekstraktet e të gjitha qendrave të tjera të votimit të asaj bashkie.

Në përfundim, KRIIK nxit Ministrinë e Brendshme dhe DPGJC që, menjëherë me publikimin e ekstraktit të parë të përbërësve zgjedhorë të të gjithë zgjedhësve, të bëjë një paraqitje të plotë të të gjithë procesit të ndjekur, si dhe të publikojë të gjithë të dhënat përmbledhëse të këtij ekstrakti.

Në veçanti nevojitet t'i kushtohet vëmendje situatës së zgjedhësve me vendbanim të përhershëm jashtë territorit të Republikës së Shqipërisë dhe që e kanë të regjistruar në Regjistrin Kombëtar të Gjendjes Civile adresën e vendbanimit të përhershëm jashtë vendit, pjesëmarrja dhe votimi i të cilëve, për herë të parë do të përcaktohet me vendim të Komisionit Rregullator të KQZ-së së re.

Gjithashtu, KRIIK nxit Komisionerin Shtetëror të Zgjedhjeve dhe NënKomisionerin, të cilët pritet të miratohen sot në seancën plenare të Kuvendit të Shqipërisë, që menjëherë me marrjen e detyrës të marrin masa sa më parë të jetë e mundur për emërimin e dy auditëve teknikienë për të siguruar mbikqyrjen e veprimeve në bazën e të dhënave të Regjistrit Kombëtar të Gjendjes Civile, si dhe mbikqyrjen e procesit të hartimit të listave prej ZGJC-ve dhe DPGJC-së.

KQZ-ja e re duhet t'i kushtojë vëmendje të posaçme mbikqyrjes së procesit që kryhet nga Bashkitë e vendit, si për hartimin dhe saktësimin e listës së zgjedhësve, ashtu edhe për përcaktimin e Qendrave të Votimit, në veçanti ato në zonat rurale ku do të përdoret për herë të parë kriteri minimal i 300 votuesve për një qendër votimi.

Kjo mbikqyrje, në kushtet e një pushteti vendor dhe qendror totalisht të njëanshëm, përbën një rëndësi madhore në rritjen e besueshmërisë së procesit përballë aktorëve politikë garues, por mbi të gjitha për rritjen e besimit qytetar në procesin zgjedhor të ardhshëm.

Tiranë, më 5 Tetor 2020!

Address:

Rr. "Ymer Kurti",
Nd.4, H.2, Ap.3,
Nj.Adm.5,
Tirana

Mailing address:

P.O.Box. 2396
Tirana, 1001,
Albania